

Priloga 5: PROGRAM JAVNE SLUŽBE V OLJKARSTVU

1 PREDNOSTNE USMERITVE

Prednostne usmeritve javne službe v oljkarstvu so:

- selekcija oljk;
- introdukcija oljk;
- tehnologije pridelave oljk;
- zagotavljanje izhodiščnega razmnoževalnega materiala oljk;
- ugotavljanje vrednosti oljk za predelavo.

2 PODROBNEJŠE NALOGE V OLJKARSTVU

2.1 Selekcija lokalnih sort oljk

2.1.1 Izvajanje selekcije

Cilji:

- izdelava splošne ocene različnih genotipov oljk, posejanih v selekcijsko kolekcijskem nasadu;
- izbira najboljših genotipov znotraj izbranih lokalnih sort;
- vzgoja novih sort oljk, ki v naših podnebnih in talnih razmerah dajejo stalen in kakovostni pridelek ter vplivajo na večjo gospodarno pridelavo;
- vpis nove sorte na sortni seznam in v Sadni izbor za Slovenijo.

Podrobnejše naloge:

1. pregled terena in izbira najperspektivnejših genskih virov oljke;
2. spremljanje občutljivosti za bolezni, škodljivce in ekstremne okoljske razmere, testiranje rastlin kandidat na karantenske bolezni in škodljivce oljke, navedene v certifikacijskih shemah EPPO;
3. morfološka opazovanja z deskriptorji;
4. ocena rodnega nastavka in spremljanje rodnosti;
5. spremljanje meteoroloških podatkov in vplivov na fenofaze;
6. spremljanje rodnosti in oljevitosti;
7. razmnoževanje in sajenje odbranih rastlin v kolekcijski nasad za nadaljnje vrednotenje.

Metode dela:

Za selekcijo oljk se uporabljajo metode, ki jih izvajalec opredeli v letnem programu dela.

Kazalniki za dosego ciljev:

- število genotipiziranih dreves oljke na leto;
- število novo vzgojenih sort oljk;
- število sort, vpisanih na sortni seznam in v Sadni izbor za Slovenijo.

2.1.2 Genska banka za oljko

Cilji:

Ohranjanje in trajnostna raba rastlinskih genskih virov oljk.

Podrobnejše naloge:

- v sodelovanju z javno službo rastlinske genske banke preučiti status genske banke in status kolekcijskih nasadov;
- pripraviti izhodišča za ureditev seznama in vzpostavitev javnega dostopa do opisov različnih genotipov oljk, ki so bili zbrani v okviru strokovnih nalog od leta 1998 naprej (zbrani morfološki in agronomski opis ter genski profili izbranih sort in kemijska karakterizacija oljčnega olja);

- vzdrževanje obstoječih kolekcijskih nasadov, namenjenih genski banki.

Metode dela:

Za gensko banko za oljko se uporabljajo metode, ki jih izvajalec opredeli v letnem programu dela.

Kazalniki za doseg ciljev:

- vzdrževani in dopolnjevani kolekcijski nasadi z ohranjenimi sortami oziroma genotipi;
- število na novo zasajenih izbranih sort oziroma genotipov v kolekcijske nasade.

2.2 Introdukcija oljk**Cilja:**

- zagotavljanje neodvisnih podatkov o sortah oljk na podlagi večletnih fenoloških opazovanj, meritev parametrov vegetativne rasti in rodnosti ter pomoloških analiz plodov oljk, ki so prilagojene slovenskim pedoklimatskim razmeram, so odpornejše proti različnim škodljivcem in boleznim ter prispevajo k okolju prijaznim načinom pridelave ter višjim in kakovostnim pridelkom oljk;
- uvajanje preizkušenih sort v pridelavo.

Podrobnejše naloge:

1. preizkušanje zanimivih tujih in lokalnih sort, primernih za okolju prijazno pridelavo in za uvajanje v pridelavo;
2. ocena volumna krošnje, kondicija drevesa;
3. spremljanje fenofaz (poudarek na cvetenju in dozorevanju);
4. spremljanje meteoroloških podatkov;
5. ocena rodne nastavka in spremljanje rodnosti;
6. spremljanje občutljivosti za bolezni, škodljivce in ekstremne okoljske razmere;
7. ugotavljanje oljevitosti v laboratorijski oljarni in priprava vzorcev olja;
8. opredeljevanje in spremljanje značilnosti in kakovosti olja zanimivih sort in drugih genskih virov oljke;
9. spremljanje oploditve, preučevanje avtosterilnosti in avtofertilnosti sort ter določanje opraševalcev;
10. izdelava oziroma posodobitev priporočil o primernosti posameznih sort za gojenje.

Metode dela:

Za introdukcijo oljk se uporabljajo metode, ki jih izvajalec opredeli v letnem programu dela.

Kazalniki za doseg ciljev:

- število preizkušenih sort s priporočili za gojenje, zbranih v brošurah;
- zbirka podatkov s priporočili za zasaditve v nove nasade;
- število preizkušenih sort oljk, ki so vključene v Sadni izbor za Slovenijo.

2.3 Zagotavljanje matičnega sadilnega materiala**Cilja:**

- vzdrževanje matičnega nasada v Dekanih in posameznih matičnih dreves;
- identifikacija potencialnih matičnih dreves na terenu.

Podrobnejše naloge:

- vzdrževanje obstoječih matičnih nasadov in posameznih matičnih dreves;
- identifikacija dodatnih potencialnih matičnih dreves.

Metode dela:

Za nalogo zagotavljanje matičnega sadilnega materiala oljk se uporabljajo metode, ki jih izvajalec opredeli v letnem programu dela.

Kazalnika za dosego ciljev:

- vzdrževani osnovni matični nasadi ali posamezna drevesa drugih matičnih dreves oljk;
- število novih identificiranih matičnih dreves.

2.4 Tehnologije v konvencionalni, integrirani in ekološki pridelavi oljk**Cilja:**

- optimizacija tehnoloških rešitev za pridelavo oljk za različne načine pridelave;
- uvajanje novih tehnoloških rešitev, kot so avtomatizirani sistemi, digitalne tehnologije in energetske varčne metode.

Podrobnejše naloge:

1. preučitev obstoječih rezultatov različnih tehnologij pridelave;
2. preizkušanje novih tehnologij pridelave na izbranih sortah (rez, namakanje, gnojenje, digitalizacija in podobno);
3. preučevanje novih tehnoloških rešitev za ekološko pridelavo;
4. preučevanje vpliva različnih tehnologij na mikrobno združbo v oljčniku;
5. spremljanje prehranjenosti (analiza vsebnosti hranil v listih);
6. spremljanje rodnosti oljk (oploditev, avtosterilnost in avtofertilnost, oprasnevalne sorte);
7. spremljanje občutljivosti za abiotične in biotične dejavnike;
8. preučevanje vpliva različnih tehnologij na značilnosti oljčnega olja.

Metode dela:

Za nalogo tehnologije v konvencionalni, integrirani in ekološki pridelavi oljk se uporabljajo metode, ki jih izvajalec opredeli v letnem programu dela.

Kazalnika za dosego ciljev:

- število izvedenih tehnoloških poskusov;
- število pridobljenih podatkov za tehnološka navodila.

2.5 Ugotavljanje vrednosti oljk za predelavo**2.5.1 Spremljanje dozorevanja****Cilja:**

- določiti čas obiranja oljk, da bi dosegli primerno visok pridelek in primerno oljevitost (oziroma primernost za namizne oljke) ter hkrati dobro kakovost oljčnega olja in namiznih oljk;
- podati oceno pridelka.

Podrobnejše naloge:

1. tedensko vzorčenje ključnih sort za pridelavo v Sloveniji na petih do desetih lokacijah (v obdobju od sredine avgusta do novembra);
2. tedensko analiziranje osnovnih parametrov (oljevitost, indeks zrelosti, masa in trdota plodov, poškodovanost plodov in semen);
3. obdelava meteoroloških podatkov;
4. opredeljevanje in spremljanje značilnosti in kakovosti olja;
5. ocena pridelka;
6. obveščanje pridelovalcev o dobljenih rezultatih in primernem času za obiranje ter seznanjanje pridelovalcev z načinom določitve primernega časa obiranja;

7. nadgradnja digitalne zbirke s podatki spremljanja dozorevanja (oljevitost in kakovost oljčnega olja).

Metode dela:

Za nalogo spremljanje dozorevanja oljk se uporabljajo metode, ki jih izvajalec opredeli v letnem programu dela.

Kazalniki za dosego ciljev:

- ocenjena letna količina pridelka oljk;
- število pridelovalcev, obveščenih o primernem času obiranja oljk;
- tedensko število zbranih in analiziranih vzorcev;
- letno poročilo o povezavi meteoroloških podatkov z rezultati analiz pridelka oljk.

2.5.2 Spremljanje letnika**Cilji:**

- izobraževanje pridelovalcev in kmetijskih svetovalcev na podlagi rezultatov spremljanja letnika in analize stanja po posameznih letnikih;
- rezultate letnega spremljanja vpliva okolja (vreme, škodljivci ...) povezati z rezultati kakovosti med posameznimi letniki oljčnega olja, da bi lahko s primernimi ukrepi prilagajanja tem spremembam vplivali na izboljšanje kakovosti oljčnega olja;
- zagotavljanje kontrolirane kakovosti oljčnega olja ter odpravljanje vzrokov za nekakovostno pridelavo oljk in proizvodnjo oljčnega olja v skladu z mednarodnimi trendi;
- večja zastopanost kakovostnega slovenskega oljčnega olja na trgu;
- poznavanje kakovosti oljčnega olja med oljkarji.

Podrobnejše naloge:

- vzorčenje v oljarnah oziroma pri oljkarjih;
- spremljanje kakovosti oljčnega olja na reprezentativnih vzorcih v skladu z Delegirano uredbo 2022/2104/EU in Izvedbeno uredbo 2022/2105/EU;
- spremljanje vpliva okoljskih in tehnoloških dejavnikov na fizikalno-kemijske in senzorične parametre kakovosti ter na sortno karakterizacijo v Sloveniji proizvedenega oljčnega olja;
- vzpostavljane digitalne zbirke podatkov o kakovosti in značilnostih slovenskega oljčnega olja.

Metode dela:

Za nalogo spremljanje letnika oljčnega olja se uporabljajo metode, ki jih izvajalec opredeli v letnem programu dela.

Kazalniki za dosego ciljev:

- število analiziranih vzorcev;
- primerjava letnikov;
- izdelava ocene letnika.

2.5.3 Ugotavljanje vpliva novih tehnologij predelave oljk in shranjevanja olja na kakovost oljčnega olja**Cilj:**

- uvedba novih tehnologij predelave oljk in načinov shranjevanja oljčnega olja, ki bodo pripomogli k dvigu kakovosti oljčnega olja.

Podrobnejše naloge:

- obdelava do zdaj zbranih podatkov v okviru raznih projektov o vplivu novih tehnologij na kakovost oljčnega olja;

- vzorčenje oljčnega olja;
- kemijsko in senzorično vrednotenje oljčnega olja;
- izdelava priporočil za pridelovalce.

Metode dela:

Za nalogo ugotavljanje vpliva novih tehnologij predelave oljk in shranjevanja olja na kakovost oljčnega olja se uporabljajo metode, ki jih izvajalec opredeli v letnem programu dela.

Kazalniki za doseg ciljev:

- število analiziranih podatkov o vplivu novih tehnologij;
- število spremljanih in uveljavljenih mednarodnih trendov, novih tehnologij in metod predelave;
- število izvedenih izobraževanj za oljarje oziroma oljkarje;
- število kemijskih analiz in senzoričnih ocen oljčnega olja;
- izdelana priporočila za pridelovalce.

3 PODPORNNA NALOGA: STROKOVNO TEHNIČNA KOORDINACIJA V OLJKARSTVU**Cilji:**

- vzpostavljeno strokovno-tehnično vodenje in koordinacija javne službe v oljkarstvu;
- boljši prenos znanja do javne službe kmetijskega svetovanja in pridelovalcev;
- vzpostavljeno sodelovanje z drugimi javnimi službami na področju kmetijstva in z nevladnimi organizacijami.

Podrobnejše naloge:

1. celovito in enovito strokovno vodenje in tehnična koordinacija javne službe v oljkarstvu;
2. priprava letnega programa dela javne službe v oljkarstvu ter spremljanje njegovih ciljev in kazalnikov;
3. spremljanje in analiziranje stanja na področju dela javne službe v oljkarstvu;
4. sodelovanje s pristojnim ministrstvom in drugimi ministrstvi pri pripravi nacionalne strategije ter notranje zakonodaje na področju dela javne službe v oljkarstvu;
5. sodelovanje pri oblikovanju prednostnih nalog javne službe v oljkarstvu in drugih javnih služb v pristojnosti ministrstva v povezavi z intervencijami na podlagi Strateškega načrta skupne kmetijske politike za obdobje 2023–2027 in drugimi podporami ministrstva, ciljnim raziskovalnimi projekti in drugimi projekti, ki jih sofinancira ministrstvo;
6. sodelovanje z javno službo kmetijskega svetovanja in javno službo zdravstvenega varstva rastlin, znanstvenoraziskovalnimi ustanovami, univerzami, podjetji in pridelovalci, skupinami in organizacijami pridelovalcev oziroma njihovimi združenji ter drugo strokovno javnostjo in nevladnimi organizacijami in vključevanje njihovih potreb v programe dela javne službe v oljkarstvu;
7. izvajanje oziroma koordinacija usposabljanj in prikazov poskusov iz nalog javne službe v oljkarstvu in njihovih rezultatov kmetijskim svetovalcem, tehnologom podjetij in pridelovalcem;
8. pripravljanje in izvajanje strokovnih posvetov na področju dela javne službe v oljkarstvu in objavljanje informacijskega materiala v medijih;
9. sodelovanje v strokovnih delovnih skupinah za posamezna področja v kmetijstvu;
10. sodelovanje na drugih strokovnih srečanjih na mednarodni, državni in lokalni ravni;
11. vključevanje vsebin iz dejavnosti javne službe v oljkarstvu v primarno in sekundarno raven izobraževanja in sodelovanje z izobraževalnimi ustanovami z namenom, da se omogoči opravljanje prakse za dijake in študente.

Kazalniki:

1. število opravljenih koordinacijskih nalog (navodila, sestanki, analize, predlogi);

2. število strokovnih objav, izvedenih strokovnih predavanj za kmetijske svetovalce in pridelovalce ter drugih oblik prenosa znanja do uporabnikov, kot so sodelovanje z mediji, dnevi odprtih vrat za strokovno in širšo javnost;
 3. vzdrževanje spletne strani s strokovnimi informacijami in rezultati, ki so plod dela javne službe v oljkarstvu;
 4. obseg vključenosti teh vsebin v izobraževalne programe;
 5. število izvedenih strokovnih posvetov na področju dela javne službe v oljkarstvu;
 6. število pridobljenih projektov;
 7. organizacija strokovnega izobraževanja v okviru javne službe v oljkarstvu;
 8. obseg sodelovanja z nevladnimi organizacijami;
 9. sodelovanje med različnimi strokovnimi, raziskovalnimi in izobraževalnimi ustanovami, ki delujejo na področju oljkarstva.
-